Nationaal Klimaat Platform

Aan de Ministers:
Van Klimaat en Groene Groei, Mevrouw drs. S.T.M. Hermans
Van Volkhuisvesting en Ruimtelijke Ordening, Mr.Drs. M.C.G. Keijzer
Aan de staatssecretaris Jeugd, Preventie en Sport,
De heer V.P.G. Karremans, LL.M., MSc

Datum 7 november 2024
kenmerk IENW/BSK-2024/323041
betreft Ontsluiting van private financiering tbv verduurzaming amateursportlocaties

Geachte bewindslieden,

Op 4 juni jl.[i] zond ik u de rapportage '*Amateursport fit voor de toekomst'*. Hierin worden de belangrijkste knelpunten geanalyseerd die amateursportverenigingen in Nederland ondervinden bij het verduurzamen van hun locaties en clubgebouwen. Om versnelling te creëren bevat de rapportage diverse opties rond ontzorging, financiering en gebiedsgerichte aanpak. Met een versnellingsaanpak ontstaat uitzicht op een lagere energierekening, meer bestaanszekerheid voor de clubs en hun leden, en een rijk en vitaal sportklimaat in Nederland. Bovendien krijgt het lokale duurzame energiesysteem van de toekomst ook langs deze weg een welkome impuls.

Ik heb u aanbevolen hiervoor een programmatische aanpak te overwegen onder gezamenlijke regie van uw departementen en voorzien van stevig publiek budget. Verbinding met de medeoverheden en veldpartijen in sport, duurzame energie en de coöperatieve wereld ligt voor de hand.

Om daadwerkelijk tot een 'woest aantrekkelijk' aanbod te komen voor de amateursportclubs is het tenslotte van belang dat bronnen van private financiering goed beschikbaar zijn. Zoals aangekondigd in mijn brief van 18 juni, heb ik daartoe in de achterliggende periode diverse (financiële) partijen geconsulteerd. Bijgaande notitie vat bondig mijn bevindingen samen.

De kern hiervan is deze: zou het kabinet tot een versnellingsaanpak voor amateursportlocaties besluiten, dan zal dit naar verwachting kunnen rekenen op positieve ontvangst van private financiers. Velen dragen de amateursport een warm hart toe. Daarnaast helpt eenvoud door stroomlijning van aanvraagprocessen voor subsidies en garanties niet alleen de sportclubs, maar biedt dit ook perspectief voor verlaging van operationele kosten van financiers met meer kansen voor goedkopere financiering. Een 'one-stop-shop'-formule – bijvoorbeeld via versterking van het Stichting Waarborgfonds Sport - is dus om meerdere redenen aantrekkelijk. In de derde plaats is het beloftevol nader te verkennen hoe leningen aan sportclubs in de toekomst financierbaar kunnen worden gemaakt voor (institutionele) beleggers. Ik beveel u aan om een kwartiermaker aan te stellen en opdracht te geven voorgaande praktisch uit te werken als onderdeel van uw versnellingsaanpak.

Voor het voortvarend ontwikkelen van de plaats van amateursportverenigingen in het lokale duurzame energiesysteem is een gebiedsgerichte aanpak nodig, zoals beschreven in '*Amateursport fit voor de toekomst'*. Dat vraagt vormen van samenwerking tussen o.a. sportclubs, gemeentes, omliggende buurten,

marktpartijen en energiecoöperaties die vaak nog in de kinderschoenen staan. Om vaart te maken is het behulpzaam dat een aantal modellen wordt uitgewerkt, waarin tevens het financieringsvraagstuk wordt betrokken. Ook dit zou onderdeel moeten zijn van de opdracht aan de kwartiermaker.

Ter afronding zie ik vanzelfsprekend uit naar een positief besluit van het kabinet.

Ik zie uit naar uw reactie en ben graag beschikbaar voor nader overleg.

Met vriendelijke groet,

Kees Vendrik
Voorzitter Nationaal Klimaat Platform

[i] briefnummer IENW/BSK 2024/170445

Nationaal Klimaat Platform Daalsesingel 1 3511SV Utrecht info@nkp.nl **www.nationaalklimaatplatform.nl**

Notitie voor de bewindslieden van KGG, VRO en JPS
Utrecht/Den Haag, 7 november 2024

Aanleiding

Op 4 juni 2024 heeft het Nationaal Klimaat Platform het plan *Amateursport fit voor de toekomst* [1] aangeboden aan de bewindslieden van VWS, BZK en EZK. Kern van het plan is een reeks van opties om tot versnelling van de verduurzaming van duizenden amateursportlocaties in Nederland te komen. Dat biedt grote kansen voor meer bestaanszekerheid en toekomstperspectief voor sportverenigingen. Dit plan is ontwikkeld in samenspraak met diverse maatschappelijke partijen (NOC*NSF, VSG, NVDE, Triodos Bank, Kenniscentrum Sport en Bewegen, RVO). De ministeries van VWS, BZK en EZK waren op ambtelijk niveau als toehoorder en adviseur betrokken bij dit proces.

Voornoemd plan legt de focus op wat publieke partijen, in het bijzonder het Rijk, kunnen doen om knelpunten, waar sportverenigingen momenteel mee worstelen wanneer zij hun locaties willen verduurzamen, aan te pakken. Deze knelpunten zijn in het plan voorzien van diverse opties op het terrein van toegang tot financiering met kennis en advies over de mogelijkheden, betaalbare financiering met een publiek-privaat contract en betrouwbaar commitment van lokale, regionale en nationale overheid met een gebiedsgerichte aanpak en langdurige garanties.

Parallel aan de totstandkoming van dit plan heeft het NKP contact gezocht met diverse partijen in de wereld van privaat geld. In een drietal sessies is nagegaan welke rol privaat geld (sponsoring, filantropie en financieringen) zou kunnen spelen, welke randvoorwaarden daarbij geregeld moeten worden en of een publiek plan om te versnellen op belangstelling en steun zou kunnen rekenen.

Van positieve belangstelling vanuit de wereld van privaat geld is zonder meer sprake. Alle geconsulteerde partijen onderkennen de grote maatschappelijke rol van amateursport en bevestigen dat verduurzaming van locaties grote kansen biedt voor een rijk en vitaal sportklimaat in Nederland. Meerdere partijen hebben reeds een actief financieel aanbod of programma voor sportclubs, overwegen dat op te schalen en uit te breiden, en kijken met grote belangstelling naar mogelijkheden om in verduurzaming te investeren. Dat is belangrijk omdat bij duurzaamheidsinvesteringen door en voor sportclubs doorgaans sprake zal zijn van gemengde financiering (subsidies, sponsoring/geefgeld en leningen). Effectieve toegang tot bronnen van privaat geld is dus onmisbaar.

Hieronder worden de bevindingen uit deze consultatie bondig samengevat.

1 https://nationaalklimaatplatform.nl/publicaties+nationaal+klimaat+platform/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2752523

Profiel, diversiteit en eigenaarschap

1. Met voortvarende verduurzaming van sportlocaties en faciliteiten wordt de bestaanszekerheid van amateurclubs versterkt, het risico van een onbeheersbare energierekening beperkt en het toekomstperspectief van de clubs ondersteund. Verduurzaming is daarmee een sleutel om de brede maatschappelijke functie van de sport - welzijn, plezier, kansen voor kinderen, gezondheid, sociale verbinding, lokale gemeenschappen – te borgen en te versterken. Met zo'n maatschappelijk profiel 'scoort' sportverduurzaming ook breed op ESG-criteria die financiers in toenemende mate hanteren, en waartoe veel bedrijven aangespoord worden via de Corporate Sustainability Reporting Directive (EU), en banken in het bijzonder via de Capital Requirement Directive (EU, proces van risicobeoordeling op een horizon van 10 jaar). De positieve impact op milieu (besparing, reductie-uitstoot) en op de betaalcapaciteit van de clubs maakt financiering aantrekkelijker.[2]

2. De variëteit in de Nederlandse amateursportsector is in veel opzichten groot. Dat geldt ook voor het beheer, eigendom en technische kwaliteit van locaties, faciliteiten en verenigingsgebouwen, en de afspraken die tussen gemeentes en clubs zijn gemaakt over (toedeling van) kosten van exploitatie (waaronder de energierekening), onderhoud etc. Dat kan het risico opleveren van een split incentive: baten van een duurzame investering in de vorm van een lagere energierekening vallen niet toe aan de eigenaar (meestal de gemeente) die over de investering besluit, en vice versa. Het is allereerst aan lokale partijen om deze hindernis gezamenlijk te nemen bij besluitvorming over duurzame investeringen in sportaccommodaties en hierover goede bestuurlijke afspraken te maken. Het is logisch om hierbij ook staande verplichtingen (zoals OZB, huur) van sportclubs te betrekken. Een stevig nationaal kader met goede bestuurlijke afspraken tussen Rijk en medeoverheden kan hierbij behulpzaam zijn is hiervoor cruciaal.

Omvang opgave en ontzorging

3. De nationale opgave voor verduurzaming van (ca. 10.000) amateursportlocaties is niet exact bekend. De kwaliteitsverschillen tussen locaties zijn substantieel (zo'n 60% van de verenigingsgebouwen is meer dan 40 jaar oud) en de opgave hangt uiteraard ook sterk af van het gestelde ambitieniveau (besparen, volledig CO_2-vrij energiesysteem, of lokale energiefunctie). Een ruwe schatting is dat nationaal zo'n 1[3] miljard euro in de komende jaren nodig is. Nagegaan moet worden of dit voldoende is om de bestaanszekerheid van de clubs te borgen en het risico van een onbeheersbare energierekening weg te nemen.

4. Het verdient aanbeveling om verduurzamingstrajecten zoveel mogelijk onderdeel te laten zijn van een bestendig toekomstperspectief van sportverenigingen. Dat

[2] De brede maatschappelijke functie van financieringen in de infrastructuur van een land wordt bovendien erkend in een gunstige kapitaalseis voor deze bancaire leningen, mits de positieve sociale en milieu impact expliciet is gemaakt in bijvoorbeeld een Milieu Effect Rapportage.

[3] Gebaseerd op cijfers uit beleidsstuk Routekaart Verduurzaming Sport (2019) gecorrigeerd met kostenstijging van afgelopen jaren (exclusief sporthallen, fitness, zwembaden en ijsbanen aangezien die niet onder deze opdracht vallen).

spreekt wellicht vanzelf, want waarom investeren in een club of locatie zonder perspectief? Het is evenwel verstandig om bij het ontwikkelen van een goed landelijk aanbod van tevoren goed na te denken over de randvoorwaarden voor toegang tot financiering en deze in lijn te brengen met het algemene beleid voor amateursport.

5. Het leeuwendeel van de benodigde financiering zal moeten bestaan uit financieringen (vnl. bancaire leningen) en subsidies. Filantropisch geefgeld en sponsoring zijn zeker beschikbaar, maar de omvang van deze stroom zal in relatie tot de nationale opgave zoals hierboven geschat relatief beperkt zijn en is bovendien vaak afhankelijk van de lokale gemeenschap, initiatief en context. Sponsoring is meer geschikt voor de zichtbare extra's, zoals nog beter dubbelglas, of een groendak op de kleedkamers, daar waar bancaire leningen, mogelijk gemaakt met overheidsgaranties, het leeuwendeel van de structurele renovaties zouden moeten dragen.

6. Maximaal 35-40% van de investeringsopgave zou gedekt moeten worden uit (nationale) subsidies. Naar schatting 60-65% kan worden gefinancierd via private financieringen, mits hierbij sprake is van een beheerste rente. Deze verdeling is ook zichtbaar in het kredietbeleid van banken.

7. Zoals ook verwoord in 'A*mateursport fit voor de toekomst'* is laagdrempelige toegang tot subsidies en financiering belangrijk onderdeel van een pakket maatregelen die clubs ontzorgen. Deze gedachte wordt breed ondersteund. Eenvoud is key.

8. De vraag is vooral hoe dat te realiseren. Denkbaar is hiervoor – zoals bijvoorbeeld het Nationaal Restauratiefonds (NRF) – een one-stop-shop in te richten waar toegang tot subsidies en financieringen zoveel mogelijk in 1 hand is. Bundeling cq. gebundeld aanbieden van bestaande (nationale) subsidies (zoals Dumava-regeling, ISDE etc) is hierbij behulpzaam en vraagt een goede check op cq. stroomlijning van voorwaarden. Het NRF is succesvol dankzij garanties vanuit het Rijk.

Stakeholders

9. In het plan *'Amateursport fit voor de toekomst'* is aan de departementen aanbevolen de structuur van een Nationaal Programma te hanteren. Zo kan een meerjarige, programmatische aanpak worden gerealiseerd die ordening en samenhang borgt in relevante budgetten en regelingen, zicht houdt op gewenste bestuurlijke afspraken en gestructureerd 'lessons learned' ophaalt en verwerkt. Een dergelijke structuur biedt ook ruimte om maatschappelijke partijen te verbinden aan dit programma via een platform of consultatie-tafel. Te denken valt aan partijen als verzekeraars, bouwers, duurzame energiebedrijven, coöperatieve initiatieven, private financiers en innovatieve sportbedrijven.

10. Het aantrekken van één of meerdere boegbeelden (bv. bekende topsporters) zal helpen om het programma een scherper publiek profiel te geven en private financiers erbij te betrekken. Daarnaast is het veelbelovend om dit programma te plaatsen in de context van de Olympische Spelen in 2028 waar duurzaamheid een belangrijke rol zal spelen.

Nationaal Klimaat Platform Daalsesingel 1 3511SV Utrecht info@nkp.nl **www.nationaalklimaatplatform.nl**

11. Van verschillende kanten is benadrukt dat een dergelijke programma zich in het bijzonder moet richten op kwetsbare wijken. Het bestaande Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid biedt hiervoor aanknopingspunten.

Toegang tot adequate financiering

12. De kosten van private financiering blijken vaak voor amateursportclubs een onneembare hindernis. Bij financieringsaanvragen worden doorgaans eisen gesteld rond solvabiliteit (gezonde verhouding tussen eigen en vreemd vermogen), positief exploitatieresultaat, liquiditeit en stabiele inkomsten (bv. uit bar en contributie) waar niet iedere amateursportclub aan kan voldoen. Dat vertaalt zich niet zelden in risico-opslagen of aanvullende eisen waardoor private financiering voor deze clubs niet haalbaar is.

13. Waar sportclubs niet zomaar een verplichting van een lening van enkele tonnen kunnen en willen aangaan, is het perspectief van financiers anders. De operationele kosten die voor hen verbonden zijn aan deze 'kleine' kredieten kunnen amper worden terugverdiend. Dit geldt nog sterker voor vermogensbeheerders, die mede daarom zich concentreren op financiering in grote tickets.

14. Een one-stop-shop formule is voor zowel sportclubs als financiers aantrekkelijk omdat zo een efficiëntere afhandeling van kredietaanvragen kan worden gerealiseerd waardoor kosten worden bespaard. Het zou bijzonder behulpzaam zijn als een dergelijk loket zou kunnen functioneren namens publieke uitvoerders en private financiers. Dat vraagt de nodige inspanning en precisie voor wat betreft de financieringsvoorwaarden, maar zodra duidelijk is welke voorwaarden het loket moet controleren en DNB/ECB akkoord gaat met deze outsourcing van de kredietbeoordeling, zou dit de drempel voor sportclubs substantieel verlagen en voor financiers de relatief hoge transactiekosten van de kleinere leningen beperken.

15. Stichting Waarborgfonds Sport, die momenteel 1700 clubs in portefeuille heeft, biedt momenteel garantie op leningen die sportclubs aangaan voor investeringen. Voor elke sportorganisatie die borgstelling aanvraagt toetst SWS of deze voldoende in staat is om aan de toekomstige aflossingsverplichtingen te voldoen. De nadruk ligt daarbij op de jaarcijfers, meerjarenbegroting en een sluitend investerings- en financieringsplan. Daarnaast wordt gekeken naar ontwikkeling van het ledenaantal, eigendomsverhoudingen, demografische ontwikkelingen en ontwikkelingen in de betreffende tak van sport. SWS heeft een vermogen van ruim 30 miljoen euro waardoor in totaal bijna 150 miljoen euro aan borgstellingen verstrekt kan worden. De afspraken voor toepassing van de infrastructuurbepaling (art 501a van de EU Capital Requirements Regulation) zijn hier behulpzaam om het standaard-garantie-arrangement verder vorm te geven.

16. Opschaling van SWS tot een one-shop-stop-formule verdient de voorkeur, omdat daarmee voortgebouwd kan worden op de ruime ervaring die SWS sinds 1980 met sportverenigingen heeft opgedaan. Verbreding van de bestaande garantie van SWS naar private financiering kan, onder goede voorwaarden,

leiden tot een daling van financieringsrentes tot een rentevergoeding van 1-2% met voldoende looptijd.

17. Naast bancaire leningen is goed denkbaar dat via bijvoorbeeld een social impact investeringsplatform pakketten financieringen worden gebundeld en aangeboden aan investeerders zoals vermogensfondsen en pensioenfondsen. Besparing op handlingkosten en het juiste profiel (zie onder 1) zijn hier belangrijke sleutels.

18. Een tweetal andere financieringsvarianten is ook denkbaar: De eerste betreft het model 'pay as you save' dat bijvoorbeeld in de UK voorkomt. De rente en aflossing van een lening voor een duurzame investering bedragen in dat geval maximaal de gerealiseerde besparing op de energierekening. Bedroeg deze rekening vóór de duurzame investering 100, en daalt de factuur ná realisatie van de investering naar 60, dan bedraagt de maximale rente en aflossing nooit meer dan 40, totdat aan alle verplichtingen is voldaan. Deze variant is in Nederland nog niet beschikbaar. De betaalbaarheid van de exploitatie in het algemeen, en de energierekeningen in het bijzonder, is echter wel het uitgangspunt voor de haalbaarheid van de verduurzaming van sportlocaties. Deze variant verdient daarom voor deze beleidsdoelstelling wel overweging.
    De tweede variant betreft het concessiemodel, waarin gemeentes/sportclubs – al naar gelang de eigendomssituatie– langjarig beheer en exploitatie overdragen aan derde partijen onder voorwaarde van het realiseren van een nader te bepalen pakket duurzame investeringen. Een dergelijk model is vooral interessant indien sportlocaties worden benut voor een energie-installatie waarmee de belendende wijk wordt bediend. Hiermee wordt de creativiteit en realisatie-kracht van de markt aangeboord. Ook samenwerking met lokale energie-coöperaties is hier kansrijk.

Voorgaande is aanleiding tot de volgende aanbevelingen:

1. Er is sprake van grote belangstelling vanuit de private sector voor financiering van verduurzaming van sportaccommodaties, mits daarvoor goede randvoorwaarden worden gerealiseerd.
    - Dat betreft in de eerste plaats een stevig en langjarig commitment van het Rijk, minimaal 10 jaar[4], om via verduurzaming de bestaanszekerheid en het toekomstperspectief van sportclubs te ondersteunen.
    - Daarbij is de formule van een 'one-stop-shop' waardevol, zowel voor de sportclubs (voor advies en toegang tot subsidies en financiering) als voor financiers (efficiëntie, objectieve analyse van kredietwaardigheid en solvabiliteit van sportclubs, jaarlijkse risicomonitoring, gebundeld aanbieden van leningen voor financiering).
    - Het verdient aanbeveling om hierbij Stichting Waarborgfonds Sport te betrekken. De huidige werkwijze waarin de combinatie van subsidie en de waarborg van SWS bancaire financiering ontsluit, heeft zijn waarde al bewezen[5] en verdient opschaling en een bredere scope. Garantiestelling is immers een conditio sine qua non om de private sector mee te krijgen. Er is interesse in de markt, maar de risico's moeten afgedekt; garanties zijn hier bij uitstek voor geschikt.

[4] De bankenregels vragen banken 10 jaar vooruit te kijken voor de ESG impact op hun risicoprofiel.
[5] Sinds 1980 heeft SWS moeten uitbetalen in slechts 0,3% van de verstrekte borgstellingen

- Een garantie is een middel om private financiers over de streep te trekken zonder dat daarvoor extra risico-opslagen worden opgevoerd. Want als het mis gaat, en alleen dan, zal de lening door de garantieverstrekker worden terug betaald. In vergelijking met een subsidie heeft een garantiefonds het voordeel dat met hetzelfde overheidsgeld via hefboomwerking veel meer financiële middelen kunnen worden gemobiliseerd.

2. Ter voorbereiding, en als onderdeel van, cq. in aansluiting op een komend kabinetsbesluit rond verduurzaming van sportlocaties, zouden de bewindslieden een kwartiermaker kunnen aanstellen, die in een kort en voortvarend proces stroomlijning van voorwaarden van publieke middelen (subsidies en garanties) en private middelen in detail verkent en de positionering en uitwerking van de one-stop-shop onderzoekt. Daarbij is goede afstemming met de lopende heroriëntatie van de DuMaVa-regeling gewenst.

3. Idealiter is het ontwikkelen van financieringsmodellen van bijvoorbeeld collectorvelden of andere innovaties die passen in een gebiedsgerichte aanpak, onderdeel van de opdracht van de kwartiermaker. Daarbij gaat het niet alleen om financiering. Ontwikkeling van een rol in het lokale duurzame energiesysteem vanuit sportaccommodaties vraagt ook inzet van gemeenten, marktpartijen (duurzame energiebedrijven, investeerders), energiecoöperaties, samenwerking met omliggende buurten. Het is verstandig hiervoor een aanpak met concrete modellen te ontwikkelen in samenspraak met deze partijen en daarop financieringsopties af te stemmen.

4. Tenslotte zij, vermoedelijk ten overvloede, benadrukt dat goede bestuurlijke afspraken met gemeentes, RES-regio's en de betrokken organisaties (zoals VNG, VSG, NPRES, NPLW) onderdeel zijn van een juiste aanpak, zoals ook verwoord in *'Amateursport fit voor de toekomst'.*

Nationaal Klimaat Platform Daalsesingel 1 3511SV Utrecht info@nkp.nl **www.nationaalklimaatplatform.nl**